

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

§. V. De Reprobatione Testium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

recepta sunt, in publicationem illarum consentiat. Vivian, in c. 30. h. tit. Ratio est, quia hoc cederet in præjudicium ipsius partibus, quæ amplius producere testes super illis articulis non possent.

S. V.

De Reprobatione Testium.

S U M M A R I U M.

- 132. Que Exceptiones opponi possint contra personas testium?
- 133. Contra Examen illorum?
- 134. Contra dicta?
- 135. Cumulari possunt Exceptiones istæ.
- 136. An Exceptio opposita contra testes impediat receptionem illorum?

- 137. Exceptiones.
- 138. Quousque liceat reprobare testes?
- 139. Modus servandus in illorum reprobatione.
- 140. An possit quis reprobare testes à se productos?

Reprobatio Testium fit Excipiendo. Hinc

Quæritur 1. quotuplicis generis Exceptiones fieri contra testes possint? *scilicet* adversus illos, ut supra n. 128. innui, triplici ex capite posse excipi, videlicet contra personas testium, contra examen illorum, & contra ipsorum dicta.

Contra Personas testium excipitur opponendo non esse idoneas ex his capitibus, quæ à n. 2. enarrata sunt: hinc nihil de ijs hic attinet dicere. Solum noto, quando pars adversa nihil contra personam testis opponit, stari illius depositioni, etiamsi fortè contra illam excipi potuisset, ut bene notat Haun. tom. 5. tr. 4. n. 191. censetur enim favori pro se introducto renuntiare. *Excipe* 1. si vitium illud non utilitatem partis privatam, sed publicum Jus concernat; nam ea, quæ sunt Juris publici, privatorum pactis remitti nequeunt. 2. Si vitium invincibiliter ignoretur; nam in casu talis ignorantia etiam contra vitium, quod privatam solummodo partis utilitatem concernit, excipi potest. 3. Si post productionem nova causa supervenerit, ob quam reddatur inhabilis, quæ antè non suberat.

Contra Examen testium excipi potest pluribus modis, quos notat Hiltrop. *Process. Jud. p. 3. tit. 9. c. 6. à n. 3.* Et 1. quidem, quòd à Judice incompetenti sint examinati, e.g. Clericus à Judice seculari sine permisso Superioris. 2. Quòd testes producti, & recepti sint ante contestationem litis: intellige, si sine justa causa hoc factum sit. 3. Quòd recepti sint adversa parte non citata. 4. Quòd non juraverint de dicenda veritate. 5. Quòd admitti sint ad testificandum post trinam productionem sine solennitate Legali. 6. Quòd recepti post didicita testificata. 7. Post elapsas dilationes ad probandum concessas. 8. Post renuntiationem probationum factam à partibus. 9. Post con-

clusionem in causa. 10. Quòd non secreto, sed omnes simul testimonium dixerint. Hæc enim omnia, ut ex dictis à n. 93. constat, solennitati Examini obstant.

Contra dicta testium varia rursum opponi possunt, ut ostendit idem Hiltrop. l. cit. à n. 123. 1. Quòd testis deponens non reddiderit rationem sui dicti idoneam. 2. Quòd vacillet, & variet. 3. Quòd dubitative, vel obscure, & confuse testimonium dixerit. 4. Quòd dicta illius, vel illorum inter se sint contraria, vel diversa. 5. Quòd deponant sub eadem verborum forma; quia præmeditatum sermonem afferre videntur. 6. Quòd depositio illorum sit negativa, non coarctata ad locum, & tempus, licet facile sit coarctabilis; nam testis ita deponens suspectus est de falsitate. 7. Quòd contrarietur confessioni partis eum producentis. 8. Quòd non habeat scientiam rei, sed deponat tantum de credulitate, vel de auditu alieno, eosque auctores habeat, quibus, si ipsi deponerent, non crederetur. 9. Quòd deponat, & dicat inverisimilia, i. e. talia, quæ vel ita se habere, vel testis scire moraliter vix potest, v. g. si homicidium in tenebris factum sit, & testis dicat, quòd ex visu homicidam optime noverit. 10. Quòd testis sit nimis verbosus, & deponat extra Articulum; nam nimia verboritas facit testem suspectum de subornatione, vel magna affectione erga producentem. 11. Quòd sit testis singularis. 12. Quòd se referat ad depositionem invalidam. 13. Quòd in uno articulo deposuerit falsum. 14. Quòd deposuerit in scriptis &c.

Porro in casu, ubi ratione expressæ, vel tacitæ admissionis excipi contra testium personas nequit, adhuc tamen excipi potest contra eorundem dicta, & examen. Imò possunt aliquando simul, & semel exceptiones fieri ex omnibus his tribus capitibus. Consultius tamen est, ut prius dicta impugnentur, quam personæ; unde Everhardus Ad-

vocatos monet, ut tum demum ad reprobationem personarum pergant, quando viderint testimonia illorum aliter infringi non posse. *Excipitur*, si persona testis notoriè sit inhabilis; tunc enim si Judex ex officio eum non repelleret, ad lites abbreviandas quandoque expeditius foret reprobare flatim ejusmodi testis personam.

236 Quæritur 2. an, & quando Exceptio opposita contra testes impediat eorum receptionem? *R.* ordinariè non impedire eorum receptionem, & examinationem; sed quæstio illa de inhabilitate testis opposita in finem litis reservari potest, ut sumitur ex *Auth. si testis C. b. tit. & docet ibidem Bartol. n. 3. Gloss. in c. 7. V. infames tit. eod. Abb. ibid. n. 3. Felin. n. 12. Mascard. de probat. concl. 695. à n. 1. Farin. prax. q. 62. à n. 350. Pirh. hic n. 247. Ratio est, quia forrasse in progressu litis patebit, quòd Judex etiam sine eorum testium, de quorum inhabilitate opponitur, depositionibus ex alijs probationibus sententiam ferre possit, adeoque frustra disputaretur de habilitate illorum testium.*

237 Procedit autem hoc regulariter; nam plures limitationes istius doctrinæ afferunt Menoch. *de arbitr. cas. 239. à n. 7. Mascard. l. cit. à n. 3. Farin. à n. 357. Pirh. n. 248. & duob. seqq.* Et 1. quidem, si testi objiciatur crimen, vel defectus, qui aut notorius est, aut talis saltem, ut in continenti probari possit *e. ex parte 7. b. tit.* 2. si contra testes, quibus opponitur exceptio, sit præsumptio Juris, ut si testi contra te producto opponas ipsum esse servum, adeoque inhabilem ad testificandum, testis autem fateatur hoc, sed dicat se manumissum esse à domino; cum enim manumissio potius non facta, quàm facta præsumatur à Jure, in continenti probari debet à teste, & eoque differetur ejus receptio. *Auth. si testis cit. 3.* si opponatur contra testem, quòd sit capitalis inimicus illius, adversus quem producit; quia hic audiri non debet, antequam de inimicitia judicetur *Auth. cit. §. si verò.* 4. si objiciatur testi, quòd sit Excommunicatus vitandus ob periculum communionis *c. pia 2. de except. in 6.* 5. si testes sint infirmi, senes, diu abfuturi &c. ut periculum sit, ne si differatur illorum examen, examinari postea non amplius possint.

Extra hos casus, ut communiter DD. notant, plerumque est in arbitrio Judicis, an Exceptiones contra testes oppositas reservare velit in finem litis, vel non.

238 Quæritur 3. quousque licitum sit reprobare testes? *R.* licet reprobare testes probatorios, & horum reprobatorios, sed reprobatorios reprobatoriorum reprobare, sive alios contra hos testes producere non amplius est concessum. Ita statuitur *c. licet dilectus 49. b. tit. & notat Gloss.*

ibid. V. quos, Abb. n. 1. Laym. n. 1. Barbof. n. 1. Vall. hic §. 3. n. 17. Zoef. n. 18. Pirh. n. 251. Wiest. n. 103. Siftitur autem in reprobatione reprobatoriorum, nec permittitur, ut reprobatorij reprobatoriorum reprobandentur per alios testes, ne sc. detur processus in infinitum, sed sit aliquis litium finis.

Neque obstat *Reg. 32. in 6.* qua præcipit, ut in Judicio inter actorem, & reum servetur æqualitas; nam adhuc servatur æqualitas: Vel enim solus Actor producit testes probatorios super causa principali, vel etiam Reus. *Si secundum*, sicut reus potest reprobare testes actoris probatorios, & reprobatorios, ita etiam actor rei. *Si primum*, ipse reus in causa fuit, quòd testes probatorios super causa principali non produxerit, quos si produxisset, potuissent hi reprobari ab actore per alios testes, illi autem denuo reprobari à reo. Unde utrique tam actori, quàm reo vel actu, vel potentiã licet reprobare probatorios Adversarij, & simul reprobatorios testium à se productorum; nulli autem reprobare licet reprobatorios reprobatoriorum.

Dixi autem *per alios testes*; nam reprobatio testium secundò reprobatoriorum fieri ulterius potest per Instrumenta, ut notant Haun. *tom. 5. tr. 4. n. 193. Pirh. hic n. 253. & alij.* Neque obstat *c. licet cit.* quia ibi prohibetur solum tertia reprobatio per testes; instrumenta autem in materia odiosa, qualis hæc est, non veniunt propriè nomine testium, aut vicissim testes nomine Instrumentorum.

Quæritur 4. quis sit modus servandus in reprobatione testium? *R.* hic in duobus consistit, ut colligitur ex *c. presentium 2. §. testes b. tit. in 6. & docet ibidem Vivian. in Ration. Pirh. à n. 254.* cum alijs. *Primum* præstari debet univèrsim à quocunque, qui reprobare contendit testes sive probatorios, sive reprobatorios reprobatoriorum. *Alterum* fieri solum debet à reprobato reprobatorios.

Illud est, ut crimina, alijsque defectus contra testes objecti, item nomina testium, tum eorum, quos reprobare, tum illorum, per quos reprobare testes intendit, specificè exprimantur à reprobato reprobatorios, *Ratio est*, quia alias posset variare, & committere fraudem ad protraendum negotium in infinitum. Debet igitur Positionem facere in hunc modum: *Intendo probare talem testem adulterum esse, quia talem uxorem talis viri publicè habuit pro concubina, & hoc probare volo per testes A. B. C. & sic de singulis.*

Posterius, quod solum concernit eum, qui reprobare intendit testes reprobatorios reprobatoriorum à se productorum, est, ut præster Juramentum, quòd ad reprobationem hanc non procedat malitiosè.

Ratio

Ratio autem, quare Juramentum exigatur in secunda reprobatione testium reprobatoriorum, non autem in prima probatoriorum, est, quia contra eum, qui reprobatorios vult denuo reprobare, est major præsumptio, quòd id agat ex malitia, quàm contra eum, qui tantum vult reprobare probatorios; de priore enim periculum est, ne quasi provocatus se velit ulcisci ob reprobata fidem testium probatoriorum à se productorum.

Verum hæc res potissima ex parte ex Judicis pendet arbitrio; nam & in prima reprobatione, si ita expedire videbitur, juramentum potest exigere à reprobato testis. Excipe, nisi sit Judex Delegatus v. g. à Papa, ut contingit in casu c. presentium cit. is enim debet servare mandatum delegantis.

149. Queritur 5. an possit quis reprobare testes à se productos? R. non posse eos reprobare, sive excipiendo repellere, tanquam inhabiles. Ita habetur l. si quis 17. C. b. tit. & docet Gloss. ibid. V. excipere, Laym. in c. 21. b. tit. n. 4. Haun. tom. 5. tr. 4. n. 319. Pith. hic n. 258. Proceditque hoc, sive sit in eodem, sive in diverso Judicio. Ratio est, quia producendo testes videtur approbasse eorum personas, licet inhabiles, & quos approbavit pro se, etiam debet admittere contra se juxta reg. 21. in

6: quod semel placuit, amplius displicere non potest; & aliam communem apud Jurisperitos: Qui approbavit personam ad certum actum, vel officium, non potest deinde eandem reprobare, tanquam inhabilem ad idem officium, vel consimile.

Duæ tamen faciendæ Exceptiones sunt. 1. Si causa reprobandi de novo emergat, aut si prius extitit, fuit incognita, ut si inimicitia capitales inter producentem, & testem supervenerint. 2. Si producens videat, quòd testes à se producti contradicant sibi ipsis, vel unus, aut plures alijs à se productis, aut quòd deponant pro Adversario, contra quem producti sunt. Ratio est, quia producens non censetur approbare, quæ testes dicturi sunt, cum ea necdum scire potuerit.

Neque obstat, quòd producens Instrumentum reprobare illud non amplius possit; nam hic potuisset, & debuisset prævidere, an illud faciat pro se, vel contra se, antequam illud produceret. At verò is, qui testes producit, prævidere non potest, quid dicturi sint in Judicio; quia sæpe variant, & postquam per levitatem prius steterunt pro producente, Juramenti dein Religione accedente, partes Adversarij amplectuntur; quia perjurium horrent.

TITULUS XXI.

De Testibus cogendis, vel non.

1. Testes compelli possunt ad testificandum.
2. Servato tamen ordine inter pœnas.
3. Excipiuntur parentes contra liberos, & vicissim.
4. Consanguinei, & affines.
5. Conjuges &c.
6. Doctrina traditæ limitatio.
7. Discrimen inter privilegiatos, & non privilegiatos.
8. In loco Judicij non tenentur deponere senes, infirmi, pauperes.
9. Longè distantes, Milites, personæ egregiæ.

10. Doctores.

11. Clerici, & Religiosi ad testificandum compelli nequeunt à Seculari.
12. Possunt ab Ecclesiastico, & suo Judice.
13. Cause, in quibus compelli testis ad testificandum potest.
14. Exceptiones.
15. 16. 17. 18. Quando testis compelli possit ad testificandum in causa criminali?
19. 20. An in hac testificans contra reum irregularis fiat?

Sæpe contingit, ut aut metu, aut odio, vel amore, aut alia quacunque ex causa testes à parte rogati, vel à Judice citati venire renuant, aut si veniant, testificari reculent. Hinc quid eo casu faciendum sit Judici, discutitur præsentis Titulo.

Queritur 1. an Testes compelli possint à Judice adferendum testimonium? R. posse ad id compelli, si rogati, & vocati ferre testimonium renuant, nec causam, quæ ipsos excuset, afferant. Ita statutum utroque Jure; Canonico quidem per Rubricam, & textus b. tit. Civili autem l. si constitutio 10. l. si quando 19. & Auth. seq. C.

de testib. Ratio est, quia publicè utile est ex veritatis occultatione nemini interverti Jus suum, quod tamen fieret, si testes à ferendo testimonio se possent subtrahere.

Coguntur autem testes, quando idonei sunt, Jure Civili, vel indictâ mulctâ pecuniariâ l. un. ff. si quis jus dicent. non obtemp. vel captis pignoribus ad exemplum Tutorum, & Curatorum satisfacere nolentium; aliquando etiam per confiscationem bonorum & bannum. Gaill. l. 1. obs. 100. n. 10. & seqq. Jure Canonico, antequam Judex Ecclesiasticus ad coactionem testium, recusantium testificari, descendat, monendi sunt antea, & si moniti, amore, aut favore unius.